

Viktigheten av at Slutt opplæring i skole fortsetter i IKT-Servicefaget også i det nye Vestland!

I 2015 forsvant fryktelig mange læreplasser i IKT-Servicefaget nesten over natten i Hordaland. Store læresteder som over lengre tid hadde hatt mange læreplasser, hadde nå få eller ingen læreplasser. Hordaland Fylkeskommune ga derfor Amalie Skram VGS i oppdrag å starte opp et eget program for slutt opplæring i skole etter læreplanen for slutt opplæring i bedrift (læretid).

Min rolle i dette arbeidet ble å kartlegge hvordan dette kunne gjennomføres, samt hvilke ressurser som ville være nødvendig. Jeg var lærer ved skolen, og underviste teknologi- og informatikkfagene ToF1, IT1 og IT2. Som lærer var jeg likevel ganske fersk, og min bakgrunn hadde fra slutten av 90-tallet vært innen IT/IKT/Informatikk-bransjen. Jeg skulle nå starte opp og lede programmet, og ble også kontaktlærer for klassen «3SSISFA».

Våren 2015 var jeg i kontakt med ledere og lærere på et tilsvarende program i Telemark. Ressursbruken var overraskende lav, og det var 8-12 elever i klassene. Det var bare en lærer, altså under 600 undervisningstimer, samtidig som man trengte å få utstyr fra næringslivet for å kunne gjennomføre. Resultatene var også at ca 20-30 % bestod fagprøven i faget.

Daværende rektor ved Amalie Skram VGS, Bjørn Lyngedal, var enig i at vi trengte full undervisningsuke med lærere – altså rundt 2,5-3 årsverk – og oppdatert utstyr, hvis vi skulle kunne gjennomføre dette programmet på en god måte. Dette kravet ble innvilget, og vi tok inn 19 elever første året. Resultatene ble også at 14 av 17 fagprøvekandidater bestod fagprøven første året. En elev manglet et fag han måtte ta før han fikk ta fagprøven. En annen elev fikk innvilget toårig løp – og er derfor ikke med i førsteårsstatistikken. 14 av 18 elever fullførte dermed med bestått fagprøve. Dette er 77,8 %, mot ca 80 % blant ordinære lærlinger. De følgende årene har resultatene også lagt mellom 70-80 %, og er regnet som svært gode resultater.

Men dette er de rene tallene. Det som ikke tas med er andre viktige verdier som menneskeverd, og liv – samt de store linjene som samfunnsøkonomi.

Jeg har hatt utallige samtaler med bekymrede foreldre, NAV-kontorer, Bufetat og Barnevernstjenesten. Mødre og fedre har vært i møter og fortalt mobbehistorier som er så groteske og ekle at det er vanskelig å tro på dem. I ettertid av at elever er ferdig, også elever som stryker på fagprøven på begge forsøk, har foreldre kommet med blomster, fordi sønnen eller datteren deres for første gang har fått gå i en klasse der de er møtt av både elever og lærere på en måte som får dem til å føle seg trygge. Elever med store skjæremerker oppover armene etter selvskading kommer for å få en klem etter endt skoleår og takker. En del av disse elevene har gått ut i arbeid rett etterpå, og er fortsatt i jobb.

Dette er historier som vitner om at den tradisjonelle skolen ikke passer alle, og at de som sliter sosialt – og dermed ikke er i stand til å selge seg for å få en læreplass – likevel føler mestring og at de får verdi! Elever som vokser, og som tør å gå i jobbintervjuer etterpå. En elev som dessverre strøk på fagprøven på begge forsøk, fikk likevel jobb – innen bransjen – fordi han nå hadde selvtillit nok til å selge sine gode sider. Han var ærlig om hva han var dårlig på, og hvorfor det førte til at han strøk på fagprøven, og begynte gjennom praksis. Jeg vet dette både fordi jeg var referansepersonen hans ovenfor arbeidsgiver, og fordi han nå ikke lenger er elev, men «bransjekollega» som har lagt meg til på Facebook. Dem er det en del av etter hvert.

Skoleåret 2019/2020 er det 16 elever i klassen. To av dem har måtte avbryte læretid i bedrift av forskjellige årsaker. En av elevene var svært opptatt av at dette var det han ville. Han spurte derfor når han lurte på noe, for å sikre at han gjorde en god jobb. Dessverre fikk han beskjed om at «han

kunne ingenting», og kontaktet fagopplæringskontoret for å bli omplassert. Det fungerte ikke, og han trengte å komme i lære et sted de faktisk ønsket å gi ham opplæring. Bedriften på sin side mente at eleven aldri ville klare fagprøven om han så fikk 5 år. Eleven ble sykemeldt etter et halvt år i lære, og i mars 2019 fikk jeg spørsmålet om han kunne komme i min klasse. Jeg sa vi kunne forsøke, og innen en måned skjønnte jeg at eleven hadde mange huller i opplæringen, men også at han lærte raskt. Han fikk derfor fortsette ut skoleåret 2018/19, og ble tatt opp i klassen skoleåret 2019/20. Da innværende skoleår kom hadde eleven gått et halvt år i lære – hvorav 3 måneder ble regnet som opplæringstid (og resten verdiskapning), og tre måneder ved IKT-VG3 på Amalie Skram VGS. Han kunne dermed meldes opp allerede rundt juletid 2019 dersom han var klar for det. Det var han – og det gikk strålende på fagprøven. Eleven som «ikke kunne klare fagprøven om han så fikk 5 års opplæring», fikk fagbrev allerede et år etter. Et halvt år før han normalt skulle gått ut etter endt læretid.

Hvorfor forteller jeg disse historiene?

Juni 2020 har fylkestinget i Vestland Fylkeskommune bestemt at Fylkesadministrasjonen ikke får «sommerfullmakt» til å starte slike programmer ved behov slik de tidligere har fått. Det skal bestemmes for hver klasse av fylkestingen i august. Da blir det enten «nei» til et slikt viktig program – som nå var et etablert fast program ved Amalie Skram VGS – eller opptaksprosessen skal begynne etter vedtak i august. Tidligst oppstart blir da i oktober/november. De elevene som av medisinske (fysiske og psykiske) årsaker har behov for toårig løp, får vedtaksbrev der det står «nei, men du får prioritet hvis det blir neste år» - og må muligens meldes opp til en fagprøve de ikke er klare for i august. Hvis de får fortsette, får de en pause i opplæringen sin i perioden august-november.

Elever som ikke får lære plasser, er ofte svakere stilt enn de som kommer seg rett ut i lære på egenhånd. De som i tillegg har behov for lengre tid – noe alle elever har lovfestet rett til på alle andre programmer i den videregående skolen, enten det er studiespesialiserende eller yrkesfag – står gjerne enda svakere. Det at de som står nederst på rangstigen skal bli salderingspost for politikere som ønsker å ta ferie og se om igjen på det senere, er i beste fall trist!

I 2020 kom i tillegg koronasituasjonen. Elevene har vært hjemme i nesten tre måneder, og selv om vi som lærere har jobbet nesten dobbelt så mye som normalt for å klare å undervise ved hjelp av video og nett, og er helt utslitt, er det elevene som har det verst. Våre elever er nok også mer utsatt for følelsen av usikkerhet som kommer når de er hjemme, og i større grad må strukturere seg selv. Som kontaktlærer er jeg oppriktig bekymret for hvordan det skal gå på fagprøvene til høsten, men har likevel vært nødt til å melde dem opp. Koronasituasjonen gjør det i tillegg enda vanskeligere for andre elever å få lære plass, og de siste tallene jeg har fått viser at det foreløpig er ca 30 elever som står uten lære plass høsten 2020. Dette uten at et tilbud om slutt opplæring foreligger.

Det er en del grupperinger i samfunnet som nå får ekstra midler for å komme gjennom koronasituasjonen. Det synes jeg er fantastisk. Samtidig sitter mange av elevene våre igjen med svarteper. Sjansen for å bestå fagprøven går ned, uten at elevene får tilbud om noen måneders forlenget utdanningsløp. Elever som er ferdige på IKT-VG2, og som mangler lære plass, står i fare for å være uten tilbud, evt. bli tilbudt et påbyggssår mange av dem ikke har forutsetninger for å gjennomføre. Det blir bare enda et år uten mestringsfølelse.

Etter fem år som kontaktlærer har jeg fått erfare hvordan programmet tetter et hull både på det samfunnsmessige og det relasjonelle plan.

Ønsker virkelig fylkestinget at de svakeste elevene skal bli sendt ut til NAV uten håp?

Fylkeskommunen har kanskje dårlig råd, og NAV er en annen pengebinge – men samfunnsøkonomisk er dette uansett hårreisende. Og menneskelig sett er det helt forferdelig!

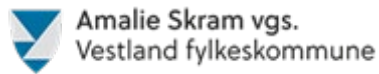
Dette er elever som i utgangspunktet er mer sårbare enn andre. Vi er til for elevene – ikke motsatt. Jeg opplever derfor vedtaket som ble tatt om å frata administrasjonen sommerfullmakter til oppretting av slike programmer ved behov svært uheldig.

Med vennlig hilsen

Tony René Andersen

Kontaktlærer IKT Servicefag - VG3 slutt opplæring i Skole

Tony.Rene.Andersen@vlfk.no | +47 45 25 63 19